

REGERINGEN

Regeringsbeslut I 4

2010-12-22

N2009/9936/E

Näringsdepartementet

SVENSKA KRAFTNÄT

Enhet/handl. Verk.omr.

2010 -12- 27

Ärendenr. 2009/1235

Namn Ad acta datum:

Affärsverket svenska kraftnät

Box 1200

172 24 SUNDBYBERG

Ansökan om nätkoncession för linje enligt ellagen (1997:857) för en 400 kV ledning mellan Stenkullen och Lindome inom Härryda, Lerums och Mölndals kommuner i Västra Götalands län

2 bilagor

Regeringens beslut

Regeringen godkänner den i ärendet redovisade miljökonsekvensbeskrivningen.

Med beaktande av de åtaganden som sökanden har gjort i ärendet beviljar regeringen med stöd av ellagen (1997:857) Affärsverket svenska kraftnät (Svenska Kraftnät) tillstånd för fyrtio år att bygga och använda en 400 kV ledning från befintlig stamnätsstation i Stenkullen till befintlig stamnätsstation i Lindome inom Härryda, Lerums och Mölndals kommuner, i Västra Götalands län med den huvudsakliga sträckning som framgår av den till ansökan bifogade kartan, *se bilaga 1*.

Nätkoncessionen förenas med följande villkor.

1. Svenska Kraftnät ska i god tid innan byggnation påbörjas, samråda med Länsstyrelsen i Västra Götalands län (länsstyrelsen) om de åtgärder som krävs för att minska ledningens påverkan på Härskogen.
2. Den närmare placeringen och utformningen av ledningsstolparna samt anläggningsarbetets utförande i övrigt ska, i samråd med länsstyrelsen, ske så att ledningens negativa påverkan så långt möjligt begränsas.
3. Svenska Kraftnät ska, i samråd med länsstyrelsen och Härryda kommun, upprätta en skötselplan för hur vegetationen vid Björrödsbäcken ska bevaras.

Nätkoncessionen gäller till och med den 22 december 2050.

Ärendet

Svenska Kraftnät gav den 2 juli 2004 in en ansökan med tillhörande miljökonsekvensbeskrivning (MKB) till Energimarknadsinspektionen vid Statens Energimyndighet (nuvarande Energimarknadsinspektionen). Ansökan avser tillstånd att bygga och under 40 år använda en ny 400 kV ledning i Västra Götalands län från befintlig stamnätsstation i Stenkullen i Lerums kommun till den befintliga stamnätsstationen Lindome i Mölndals kommun. Ledningen blir cirka 32 kilometer lång och kommer att anläggas som luftledning. Cirka 9 kilometer av ledningen kommer att gå genom Härskogen, som är utpekad som riksintresse för friluftsliv.

Bakgrunden till ansökan är att elförsörjningen till Göteborgsområdet behöver förstärkas. I dagsläget är försörjningssituationen sådan att ett fel på en 400 kV ledning skulle kunna leda till att regionnätet överlastas med automatisk fränkoppling som följd. Detta skulle kunna medföra ett omfattande strömavbrott i stora delar av Göteborgsområdet. En ny 400 kV ledning skulle kunna förbättra överföringskapaciteten i Göteborgsregionen samt bidra till en ökad överföringsförmåga till och från Norge.

På sträckan mellan Stenkullen och Lindome samt vidare till Danmark går idag en likströmsledning, Konti-Skan 1, vars tekniska livslängd delvis har nåtts. I samband med förnyelsen av ledningen flyttas likströmsförbindelsens omriktarstation från Stenkullen till Lindome. Likströmsförbindelsen kan därmed rivas. Utgångspunkten har varit att så långt som möjligt nyttja den befintliga ledningsgatan som friställs. Från stationen i Stenkullen sambyggs den nya 400 kV ledningen med en befintlig 130 kV ledning, ägd av Vattenfall Eldistribution AB, i ungefär 55 meter höga julgransstolpar på en sträcka om cirka 2,5 kilometer. Från motorcrossbanan och vidare över fotbollsplanerna vid Skallsjö och över väg E20 byggs den sambyggda ledningen parallellt med två befintliga 400 kV ledningar. Söder om motorvägen korsar 130 kV ledningen under samtliga befintliga 400 kV ledningar och fortsätter åt sydost. En parallellförskjutning åt öster sker härifrån av samtliga 400 kV ledningar. Ledningarna uppförs med kompaktstolpar med en höjd av cirka 35 meter på en sträcka om cirka 800 meter för att innehålla för projektet uppsatta magnetfältsnivåer vid bostadshusen.

Den nya ledningen fortsätter därefter väster om de befintliga ledningarna i portalstolpar med en höjd om cirka 35 meter. Vid Porstjärn viker ledningen av mot sydväst och går i en ny ledningssträckning i cirka fyra kilometer för att därefter ansluta till den befintliga ledningsgatan. Efter cirka 1,8 kilometer viker ledningen av åt väster och går i ny sträckning norr om Hornasjön och Sandsjön. Väster om Sandsjön vinklar ledningen av söderut och korsar väg 40 vid Björröd. Ledningen fortsätter sedan vidare söderut genom Björröds industriområde. Området är detaljplanelagt. Härryda kommun har gjort nödvändiga justeringar i planen för att möjliggöra ledningens passage genom området.

Ledningen byggs i cirka 38 meter höga split-phase stolpar på ett avsnitt om 1,5 kilometer strax norr om väg 40 och genom industriområdet fram till den befintliga ledningsgatan. Ledningen uppförs i befintlig ledningsgata i portalstolpar på en sträcka om 4 kilometer. Söder om Yxsjön och vidare genom Benareby byggs ledningen i huvudsak i den befintliga ledningsgatan för att erhålla ett ökat avstånd till bostadshusen vid Hultakulla och nyttjar därefter den befintliga ledningsgatan i 1,7 kilometer. Strax nordost om stationen Lindome viker ledningen av från befintlig ledningsgata och följer en fastighetsgräns söderut i 700 meter för att därefter ansluta till den befintliga 400 kV ledningen i Strömma-Lindome. De två 400 kV ledningarna ansluter till stationen från öster.

Energimarknadsinspektionen tillstyrkte i yttrande den 9 juni 2005 att regeringen skulle meddela den sökta koncessionen. Som förutsättning för koncessionen fordrades att Härryda kommun ändrade en detaljplan rörande Björreds industriområde. Regeringen beslutade den 7 juli 2005 därför att återförvisa ärendet till Energimarknadsinspektionen. Under den nya behandlingen utreddes alternativa sträckningar och ansökan justerades vid ett antal tillfällen. Ändringen avseende detaljplanen för Björreds industriområde vann laga kraft den 25 september 2008. Svenska Kraftnät lämnade den 6 oktober 2008 in en ansökan som avsåg samma sträckning som den ursprungligen sökta. Energimarknadsinspektionen tillstyrkte i yttrande den 17 december 2009 att regeringen meddelar den sökta koncessionen. Viss omremittering har därefter skett.

Flera olika ledningsalternativ har utretts och diskuterats. Regeringskansliet begärde under hösten 2010 in en kompletterande redovisning avseende ett cirka 8 kilometer långt kablfieringsalternativ i befintlig ledningsgata mellan Hornasjön och Björred. I den kompletterande utredningen uppger Svenska Kraftnät att växelströmstekniken är dominerande inom all elförsörjning idag och inte kan ersättas av, utan endast kompletteras med likströmsteknik. Då en delsträcka markförläggs ökar risken för avbrott, oavsett om det är växelström eller likström, enligt Svenska Kraftnät. Reparationstiderna är också betydligt längre för en kabel än för en luftledning. Utredningen visar att en sammanlagd investeringskostnad för ett alternativ med en växelströmskabel mellan Hornasjön och Björred ger en cirka tio gånger större kostnad än luftledningsalternativet med växelström. En likströmskabel på samma sträcka beräknas vara cirka 4-6 gånger dyrare än en växelströmskabel.

Yttranden

Regeringskansliet (Näringsdepartementet) har berett sakägare, berörda kommuner och berörda myndigheter tillfälle att yttra sig över

Energimarknadsinspektionens skrivelser samt den kompletterande redovisningen av kabelalternativ.

Nedan redovisas vissa av de inkomna yttrandena och Svenska Kraftnäts kommentarer till dessa yttranden.

Boverket avstyrker att nätkoncession meddelas då utbyggnadsförslaget medför påtaglig skada på riksintresse för friluftsliv genom att gå genom Härskogen. Påtaglig skada innebär ett absolut stopp för annan önskad markanvändning, enligt 3 kap. miljöbalken. Marken som berörs av ledningen är inte utpekade riksintresse för energidistribution. Ett allmänt intresse, som ej är av riksintresse får därmed inte medföra påtaglig skada på ett riksintresse. Ledningen är enligt Boverket därför oförenlig med miljöbalkens bestämmelser. Boverket delar Svenska Kraftnäts bedömning gällande försiktighetsprincipens tillämpning på elektromagnetiska fält.

Svenska Kraftnät anför att ledningen är att betrakta som ett riksintresse i sig, i enlighet med 3 kap. 8 § miljöbalken. Planeringen av den nya ledningen har varit svår just för att det saknas alternativ som inte berör motstående intressen.

Fastighetsägarna Aina, Stefan och Tomas Berg, Brunstorp 3:20 och **fastighetsägaren Sten Dreborg**, Knappekulla 4:1 avstyrker ledningsförslaget. De framför bland annat att området där fastigheten ligger är utpekade riksintresse för friluftsliv och att landskapsbildsskydd råder sedan 1972. De anför att orörda områden nära storstäder är viktiga att bevara och att planerad ledningsdragnings förstör ett viktigt rekreativt område. Den del av den befintliga ledningsgatan som frigörs, ligger utanför området för landskapsbildsskydd och riksintresset för friluftsliv. De anför att ledningen borde följa befintlig ledningsgata i större utsträckning. Dreborg anför vidare att det ur invånarnas synpunkt är väsentligt att slippa stora kraftledningar och kraftledningsgator ur ett estetiskt och naturvårdande perspektiv.

Svenska Kraftnät anför att flera andra ledningssträckor har studerats men att de andra alternativen har bedömts medföra större och svårare intrång i bland annat bostadsmiljöer.

Fastighetsägaren Christer Harling, Lerum Ryggebol 1:7, framför i huvudsak att breddningen inverkar negativt på hans träningsbana för hästar och på bygdens näringsverksamhet. Harling yrkar att Svenska Kraftnät ska åläggas att bekosta ny galopp/rakbana som ersättning för den som hamnar under ledningen eller att magnetfältsskärmning på Svenska Kraftnäts bekostnad sätts upp över tillfart och avfart.

Svenska Kraftnät anför att galopp/rakbanan kommer att påverkas i ett inledningsskede, under byggnationen. Samråd kommer ske med

fastighetsägaren för att minska olägenheterna för verksamheten. En sambyggnation av den nya ledningen och befintlig 130 kV ledning har undersökts av Svenska Kraftnät. Bedömningen blev emellertid att det inte är genomförbart av hänsyn till driftsäkerheten.

Fastighetsägaren Anders Forsell, delägare i fastigheterna Hunstugan 1:3, 1:6 samt Skallsjö 2:150 framför att fastighetsägarna kommer att drabbas negativt av utbyggnadsförslaget. Forsell anför att ledningen ska markförläggas på grund av leukemirisker till följd av magnetfälten.

Svenska Kraftnät anför att myndigheternas försiktighetsprincip om lågfrekventa elektriska och magnetiska fält följs och att Svenska Kraftnät eftersträvar att magnetfälten inte överstiger 0,4 mikrot Tesla där människor stadigvarande vistas.

Fastighetsägaren Roy Kristoffersson, Lerum Skallsjö 2:2 framför att planerad placering av en julgransstolpe innebär ett alltför stort intrång på hans fastighet. Kristoffersson föreslår en placering av julgransstolpen 130 meter österut istället för tilltänkt placering på ett avstånd om 55 meter från Kristofferssons hus. Om inte ändringen är möjlig vill Kristoffersson att Svenska Kraftnät löser in hans hus till marknadsmässigt pris.

Svenska Kraftnät anför att stolpen placerats för att erhålla största möjliga avstånd mellan ledningen och de bostadshus som finns på båda sidor av ledningen. Avståndet mellan närmaste del vid Kristofferssons bostadshus och ledningens centrumlinje är cirka 65 meter och magnetfältet beräknas till cirka 0,2 mikrot Tesla. Stolpen placeras 95 meter från bostadshuset. En placering av stolpen enligt fastighetsägarens förslag skulle innebära att den går rakt söder om bostadshuset på fastigheterna Skallsjö 2:26, 4:18, 4:22 och 4:20. Svenska Kraftnät vidhåller därför förslaget. Frågor om marknadsvärdeminskning och inlösen kommer att prövas av Lantmäteriet genom ledningsrättsförrättning.

Fastighetsägaren Per Nyberg, Skallsjö 3:18 framför att hans fastighet kommer att omges av den nya ledningen på två sidor, förutom de två befintliga 400 kV ledningarna. Avståndet från bostadshuset blir cirka 50 meter. Nyberg anför att det är tveksamt om gränsvärdet på 0,4 mikrot Tesla kommer att kunna bestå och begär därför att Svenska Kraftnät flyttar stolpens (där ledningsgatan vinklar 90 grader) placering 50 meter bort från Nybergs fastighet.

Svenska Kraftnät framför att avståndet mellan bostadshus och ledning blir cirka 60 meter och magnetfältet kommer att ligga på cirka 0,2 mikrot Tesla. Ledningssträckning och stolpplacering har anpassats till bl.a. fotbollsplaner och väg 40 och kan därför inte justeras enligt fastighetsägarens önskemål.

Härryda kommun genomförde 2008 den detaljplaneändring genom Björröd industriområde som var en förutsättning för ledningens sträckning. Kommunen anför i huvudsak att Härryda utgör ett av de mest expansiva områdena i Göteborgsområdet och fler områden behöver därför avsättas för bebyggelseutveckling. Kommunen anser därför att kompaktstolpar ska användas i största möjliga utsträckning, då de tar mindre mark i anspråk. Härryda kommun godtar Svenska Kraftnäts ansökan med villkoret att stolparna 72-82 utförs som kompaktstolpar från Björröds industriområde mot Benareby genom kommunens framtida utbyggnadsområde Södra Landvetter. Härryda kommun hänvisar till Svenska Kraftnäts beräkning gällande olika stolputföranden och menar att merkostnaden inte är särskilt stora.

Svenska Kraftnät anför att det inte har kommit fram något under utrednings- och samrådsskedet som motiverar ett annat utförande än portalstolpar på den av Härryda kommun anförda delsträckan. Denna fråga har väckts först efter att ärendet lämnats till regeringen för avgörande. Ett stolpbyte kan medföra förseningar då projektering redan är utförd på sträckan och måste göras om. Det kan även innebära att fler stolpar måste byggas. Det skulle innebära en fördyring med cirka 10 Mkr. Svenska Kraftnät anser emellertid att kommunen signalerat viss beredvillighet att täcka del av kostnaderna. Under förutsättning att projektet inte försenas är Svenska Kraftnät berett att söka tillmötesgå kommunens önskemål.

Lerums kommun framför att nuvarande sträckningsförslag innebär ett stort ingrepp ur landskapsynpunkt vid Skallsjö kyrkoruin. Även Vattenfallsbyn och Säveån påverkas visuellt. Området kring Säveån är skyddat genom Natura 2000 samt naturreservat. Kommunen förordnar därför en ledningsdragning i rakt nordsydlig riktning i befintlig ledningsgata.

Svenska Kraftnät instämmer i kommunens bedömning att ledningen ger en visuell påverkan på landskapsbilden vid Säveån samt vid Skallsjö kyrkoruin. Svenska Kraftnät har därför föreslagit att ledningen sambyggs med befintlig 130 kV ledning för att minska markintrång och magnetfältpåverkan. Det medför i sin tur att ledningskorsningen över Natura 2000-området Säveån kan tas bort. En sträckning där ledningen dras i anslutning till dagens ledningar har av driftsäkerhetsmässiga skäl inte bedömts som lämpligt.

Länsstyrelsen i Västra Götalands län anför att Energimarknadsinspektionens yttrande inte ändrar länsstyrelsens ståndpunkt i ärendet utan vidhåller sin uppfattning att den planerade ledningen skulle innebära en påtaglig skada på riksintresse för friluftsliv samt motverka förordnandet av landskapsbildsskyddet. Alltför lite hänsyn har tagits till konsekvenserna för Härskogen som naturtillgång och riksintresse intill

en storstad. Länsstyrelsen anför vidare att Svenska Kraftnät har erbjudit sig att vidta kompensationsåtgärder för att minska negativ påverkan på Härskogen.

Svenska Kraftnät framför att Svenska Kraftnät den 27 maj 2010 väckt frågan om att tillsammans med länsstyrelsen diskutera lämpliga åtgärder eller anpassningar i Härskogen på grund av intrånget i riksintresset för det rörliga friluftslivet. Länsstyrelsen var positiv till det och har sagt sig vilja återkomma till Svenska Kraftnät under hösten 2010 för en dialog.

Naturskyddsföreningen i Härryda hänvisar till tidigare yttranden och anför vidare att planerad ledningsdragning inte är förenlig med miljömålen *Levande skog* och *God bebyggd miljö* och att det finns en rad brister i utredningen gällande behovet av ledningen. Vidare anser föreningen att hänsyn inte tagits till Artskyddsförordningens bestämmelser. Naturskyddsföreningen anser att kompaktstolpar bör användas i högre grad, för att minska ianspråktagandet av värdefull natur vid Yxsjön. Som stöd för den värdefulla miljön vid Yxsjön åberopar föreningen nya dokument och utredningar som stöder föreningens påstående om att området har mycket högt naturvärde.

Svenska Kraftnät hänvisar till kommentarerna till Härryda kommuns yttrande avseende stolptyp. Populationen av fridlysta arter borde inte påverkas i någon större utsträckning av att befintlig ledningsgata breddas. Vid underhålls- och anläggningsarbeten följs gällande regelverk avseende skydd för kultur- och naturmiljön.

Naturskyddsföreningen i Lerum anför att ansökan ska avslås. Ledningssträckningen genom Härskogen är oacceptabel och MKB:ns redovisning av alternativa sträckningar är för snäv. Områden som är avsatta som riksintresse får inte betraktas som reservområden för exploateringsintressen. Vidare ifrågasätter föreningen behovet av ledningen då SydVästlänken också kommer att byggas i syfte att överföra el till Norge. Om behov av ledningen ändå föreligger anføres att ett alternativ med markförlagd kabel i befintlig ledningsgata ska tas fram.

Svenska Kraftnät framför att markkabel inte är lämpligt av hänsyn till driftsäkerhet och en ökad kostnad. SydVästlänken löser inte behovet av att förstärka elförsörjningen till Göteborg.

Naturvårdsverket ser helst en dragning genom Skårtoorp för att undvika att gå genom Härskogen. Naturvårdsverket instämmer i Energimarknadsinspektionens yttrande om att en skötselplan för hur vegetationen vid Björrödsbäcken ska bevaras bör upprättas av Svenska Kraftnät.

Svenska Kraftnät anför att en dragning genom Skårtoorp innebär alltför stora intrång i människors bostadsmiljö. En skötselplan för Björrodsbäcken kommer att upprättas tillsammans med kommunen.

Skälen för regeringens beslut

Av bestämmelserna i 2 kap. 6-10 §§ ellagen (1997:857) framgår bl.a de förutsättningar som ska vara uppfyllda för att nätkoncession ska kunna beviljas. En nätkoncession för linje får meddelas endast om anläggningen är lämplig från allmän synpunkt och beviljas endast den som är lämplig att utöva nätverksamhet. En nätkoncession för linje får inte strida mot detaljplan eller områdesbestämmelser. De allmänna hänsynsreglerna och hushållningsbestämmelserna i 2-4 kap. miljöbalken samt bestämmelserna om miljö kvalitetsnormer i 5 kap. 3 § och 16 kap. 5 § miljöbalken ska tillämpas vid prövningen. En miljökonsekvensbeskrivning ska ingå i en ansökan om nätkoncession. När det gäller förfarandet och kraven på miljökonsekvensbeskrivningen gäller 6 kap. miljöbalken.

Den i ärendet redovisade miljökonsekvensbeskrivningen får anses uppfylla kraven i 6 kap. miljöbalken och bör därför godkännas.

Regeringen konstaterar att de invändningar som framförts mot ansökt koncession till stor del gäller ianspråktagandet av del av Härskogen, som av Naturvårdsverket bedömts vara av riksintresse för friluftslivet enligt 3 kap. 6 § miljöbalken. Boverket och Länsstyrelsen i Västra Götalands län har bedömt att ledningen kan påtagligt skada riksintresseområdet för friluftslivet.

Regeringen finner att ledningen kommer att ha en negativ inverkan på området av riksintresse för friluftsliv. Den mark som ledningen tar i anspråk är emellertid en mycket begränsad del av hela riksintresseområdet för friluftsliv mellan Göteborg och Alingsås. Regeringen bedömer att det inte framkommit några omständigheter som talar för att ledningen, med de åtaganden Svenska kraftnät gjort och med villkor om lämpliga skyddsåtgärder och försiktighetsmått skulle påtagligt skada området av riksintresse för friluftslivet. Hinder mot ledningen föreligger därmed inte enligt 3 kap. miljöbalken.

Regeringen noterar att den befintliga ledningen Konti-Skan 1 kommer att raseras, varvid mark frigörs.

Viss del av Härskogen är belagt med landskapsbildskydd. Om det föreligger ett förbud mot byggandet av kraftledningen i bestämmelserna i förordnandet av landskapsbildskyddet ska dispens från bestämmelserna sökas hos Länsstyrelsen i Västra Götalands län.

Flera fastighetsägare samt Naturskyddsföreningarna yrkar att ledningen ska markförläggas och i större utsträckning anläggas i befintlig ledningsgata, dels för att bevara Härskogen, dels på grund av oro för hälsorisker till följd av ledningens magnetfält. Av hänsyn till utredningen i ärendet kan det konstateras att en markförläggning av en växelströmsledning eller en likströmsledning inte kan anses vara aktuellt i förevarande fall, av driftsäkerhetsskäl och kostnadsskäl.

En förläggning av ledningen i större utsträckning i befintlig ledningsgata strax söder om Stenkullen och genom Skårtorp kan inte anses vara förenlig med hänsynsreglerna i 2 kap. miljöbalken, då permanenta bostadsområden kommer att drabbas av i sammanhanget höga magnetfält.

Regeringen kan konstatera att elöverföringen till Göteborgsområdet är i behov av förstärkning. Ledningen är därmed lämplig ur allmän synpunkt.

Regeringen noterar att Svenska Kraftnät är beredd att tillmötesgå de krav som Härryda kommun framfört angående stolputförande av delsträcka av ledningen.

Mot bakgrund av det anförda anser regeringen således att Svenska Kraftnät bör beviljas tillstånd att bygga och använda en 400 kV ledning från Stenkullen till Lindome inom Härryda, Lerums och Mölndals kommuner.

Följande villkor bör förenas med koncessionen.

1. Svenska Kraftnät ska i god tid innan byggnation påbörjas, samråda med länsstyrelsen om de åtgärder som krävs för att minska ledningens påverkan på Härskogen.
2. Den närmare placeringen och utformningen av ledningsstolparna samt anläggningsarbetets utförande i övrigt ska, i samråd med länsstyrelsen, ske så att ledningens negativa påverkan så långt som möjligt begränsas.
3. Svenska Kraftnät ska, i samråd med länsstyrelsen och Härryda kommun, upprätta en skötselplan för hur vegetationen vid Björrodsbäcken ska bevaras.

På regeringens vägnar

Maud Olofsson

Anna Carlsson

Kopia till

Jordbruksdepartementet

Kulturdepartementet

Miljödepartementet

Socialdepartementet

Energimarknadsinspektionen

Boverket

Elsäkerhetsverket genom södra tillsynsdistriktet

Försvarmakten Högkvarteret

Försvarets Materialverk

Försvarets Radioanstalt

Härryda kommun

Lantbrukarnas Riksförbund

Lerums kommun

Länsstyrelsen i Västra Götalands län

Luftfartsverket

Mölnåls stad

Naturvårdsverket

Post- och Telestyrelsen

Riksantikvarieämbetet

Sjöfartsverket

Skogsstyrelsen

TeliaSonera AB

Transportstyrelsen

Göteborgs stad

Skallsjö Hembygdsförening

Naturskyddsföreningen i Lerum

Naturskyddsföreningen i Härryda

Samt till berörda markägare enl. fastighetsförteckningen